

Теодор Стефанов Попов, ученик от 11. ж клас
Професионална гимназия по туризъм „Проф. д-р Асен Златаров“ – Варна

Справедливостта има лице

**„Справедливостта не е нищо друго,
освен любовта на просветените.“**

Готфрид Лайбниц

Често си представям справедливостта като абстрактна статуя с превръзка на очите. В реалния живот обаче тя винаги има конкретно лице - на човека, помагач на съседа си, на народа, изправил се срещу агресор, или на институциите, търсещи отговорност.

Справедливостта обаче има и едно много по-тихо, но изключително важно лице – това на малтретираните жени и деца. За тях тя не започва в големите съдебни зали, а в смелостта да кажеш „не“ на насилието зад затворените врати на собствения си дом. Тук справедливостта е правото на безопасност и на живот без страх. Когато една жена или едно дете станат жертва на агресия от страна на човека, който е трябвало да ги обича, справедливостта се превръща в най-важния изпит за нашето общество. Справедливостта тържествува едва тогава, когато най-уязвимите усетят, че законът не е просто текст на хартия, а жива сила, която ги пази, лекува раните им и им връща правото на достойно бъдеще.

В литературата от 11. клас се срещат герои, които поставят моралния закон над официалния. В разказа „Андрешко“ на Елин Пелин справедливостта е лицето на селянина, който избира солидарността пред буквата на закона. Конфликтът между съдия-изпълнителя и бедния Станоя дава важен урок по гражданско образование: законът е истински справедлив само когато защитава човешкото достойнство, а не когато обрича на мизерия.

В романа „Железният светилник“ на Димитър Талев справедливостта придобива мащаба на националното самоопределение. В консервативната Преспа тя първоначално означава сляпо подчинение на традицията, но чрез пламенната инициатива на Лазар Глаушев виждаме новото лице на правдата - борбата за достойнство и свобода. Той осъзнава, че справедливостта е непостижима без собствено знание и духовна независимост.

Справедливостта не живее само в учебниците по литература или в международните договори; тя има лицето на всеки от нас в ежедневните избори. В

училище тя се проявява в смелостта да не извърнеш глава пред тормоза. Справедливостта е лицето на ученика, който застава до по-слабия срещу тълпата. Това е акт на гражданско достойнство и показва, че моралният закон е по-силен от страха да си „различен“.

В ежедневието справедливостта има лицето на доброволеца, който отделя от времето си, за да почисти местния парк или да нахрани бездомно животно. Тя е в честността на човека, който намира изгубен портфейл и го връща. Тези малки жестове са невидимите нишки, които държат обществото ни цяло.

Справедливостта обаче невинаги е триумфален завършек; понякога тя е дълъг и самотен път, извървян през пепелта на личната болка. У нас тя твърде често носи лицето на тихата скръб, превърната в непоколебима воля - като в случая с малката Сяна. Тук справедливостта престава да бъде просто правен термин и се превръща в екзистенциален въпрос: може ли смисълът да бъде възстановен, когато животът е несправедливо отнет?

В този прелом на духа се роди и движението „Сияние“. То не е просто политическа структура или административна инициатива, а въплъщение на метаморфозата на болката в светлина. Борбата за справедливо наказание на извършителя не е просто търсене на реванш, а акт на любов – онази „любов на просветените“, за която говори Лайбниц. За Николай Попов справедливостта е единственият път към покоя: за неговата собствена душа и за душата на отишлото си дете. Тя се превръща в отказ - отказ да приемеш, че злото е неизбежно, и решение да градиш съпротива срещу хаоса. „Сияние“ ни учи, че справедливостта е мост между миналото, което не можем да върнем, и бъдещето, което сме длъжни да спасим. Тя е в опита на един баща и на едно почернено общество да превърнат името на едно дете в символ на закрила за всички останали.

В мрежата, където думите често се превръщат в оръжие, справедливостта има невидимо, но решаващо лице. Тук тя се измерва с нашата човешка почтеност. Тормозът зад екрана е съвременният начин да бъдеш насилник - прикрит, бърз и безмилостен.

От гледна точка на гражданското поведение, справедливостта в интернет е изпит за нашата зрялост. Тя започва там, където си даваме сметка, че свободата да говориш не е право да нараняваш. Справедлив си тогава, когато прекъснеш веригата на злобата, когато не си просто мълчалив наблюдател на чуждото унижение и когато защитиш нападнатия.

Днес правото на свобода и самоопределение е в самия център на войната в Украйна. Справедливостта тук има лицето на всеки човек, който отказва да бъде жертва и избира да бъде защитник на своя дом. Точно както героите на Талев се борят за правото да наричат себе си свободни, така и днешната борба е за правото на идентичност срещу

опитите тя да бъде заличена. Справедливостта в този конфликт не е сложна формула, а проста истина: правото на съществуване на една нация е свещено и ничия сила не може да стои над достойнството на един свободен народ.

Справедливостта към Украйна днес има и едно друго, често невидимо и болезнено лице – лицето на раздялата. Това са милионите хора, които бяха принудени да напуснат родината си не по избор, а от безизходица, оставяйки зад себе си не просто вещи, а цели животи. Справедливостта за тях е в правото на събиране на семейството, което войната раздели по границите на Европа. Да бъдеш емигрант по принуда означава да носиш в сърцето си постоянна рана от липсата на любимите хора и познатите улици. За тези хора родината не е просто територия на картата, а гласът на близките, които са останали под обстрел, и миризмата на прага на родния дом, който може би вече не съществува. Справедливостта ще бъде възтържествувала едва тогава, когато тези семейства отново се съберат и тишината на мира запълни празнотата, оставена от войната.

Като млад човек вярвам, че справедливостта носи и моето лице. В училище учим, че да си гражданин, означава да не бъдеш безразличен, защото, когато се рушат домове и храмове на знанието, се прави опит да бъде заличено самото бъдеще. Справедливостта тук е в съпричастността - тя е лицето на хилядите доброволци, които пресичат граници, за да протегнат ръка. Те доказват, че човешината е по-силна от всяка агресия.

В по-дълбок смисъл, ние защитаваме свят, в който силата се подчинява на правото, а не обратното. Справедливостта е разбирането, че никой не е самотен остров: отровените води на едно море и недостигът на хляб в другия край на земята са общи рани. Нашата споделена отговорност е да пазим мира като общ дом, защото всяка неправда по света е заплаха за свободата навсякъде. Така справедливостта се превръща в нашия общ избор да градим бъдеще, в което истината и достойнството са единственият господар.

Накрая, справедливостта има и едно най-мълчаливо лице – това на беззащитните животни по нашите улици. Често забравяме, че нашето отношение към кучетата и котките, които нямат дом, е най-точният измерител за нашата човечност. Справедливостта за тях не е просто място в приют, а правото да не бъдат подлагани на жестокост. Когато срещнем животно с отрязана опашка или следи от насилие, ние виждаме най-грозното лице на несправедливостта – силата, упражнена върху абсолютно безпомощното.

Справедливостта за уличните животни е в нашето съзнание, че животът, под каквато и форма да е, заслужава милост и закрила. Тя възтържествува всеки път, когато

някой избере да помогне, вместо да подмине, и когато законът накаже строго онези, които изливат гнева си върху невинни същества. Защото истински справедливото общество е това, което се грижи за тези, които не могат да говорят и да потърсят правата си сами. Нашата човешка чест е да бъдем техен глас и техен защитник.

Мотото „Справедливостта не е нищо друго, освен любовта на просветените.“ - потвърждава тезата, че тя е лице, което придобива чертите на просветения човек, когато той реши да бъде емпатичен и коректен гражданин. Справедливостта не е суха математическа формула, а форма на любов към човечеството. Това се вижда в емпатията към по-слабия ученик, в глобалната помощ - хуманитарната помощ за милионите бежанци и доброволците на терен в Украйна са съвременният израз на тази „любов в действие“. Справедливостта има образ и това е всеки един от нас, когато реши да застане на страната на човешките права, свободата и истината.

В заключение, справедливостта не е застинала статуя с превръзка на очите, а жив и осъзнат избор, който правим всеки ден. Тя пулсира в бунта на Лазар Глаушев за народно самоопределение и в тихата солидарност на Андрешко. Справедливостта е в „сиянието“, което се ражда от най-дълбоката родителска болка, в протегнатата ръка към прокудените от родната земя и в закрилата над най-уязвимите – малтретираните жени, децата в нужда и безгласните животни на улицата. Тя е нашият личен отпечатък – в думите ни в мрежата и в смелостта да защитим истината, когато тя е под обстрел. Защото светът става по-справедлив не чрез велики закони, а чрез малките ни ежедневни победи в името на свободата и любовта.